

SEKSISTIČKA DIMENZIJA OPSCENIH RIJEČI U ITALIJANSKIM CINEPANETTONE KOMEDIJAMA

Nataša Vučenović, *Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci*,
natasava.vucenovic@flf.unibl.org

Originalni naučni rad

DOI: 10.31902/flj.33.2020.12

UDC : 821.131.1.09-22

Apstrakt: U radu se kroz korpus sačinjen od četiri italijanske *cinepanettone* komedije ispituju seksističke konotacije vulgarno-opscenih termina koje muškarci koriste prilikom karakterizacije žena u negativnom kontekstu, ali i termina čija pragmatička funkcija nije uvreda već kompliment ili pohvala, te su stoga u seksističkim okvirima percipirani kao pozitivni. Uvredljivi termini biće klasifikovani i posmatrani u skladu sa podjelom na "seksističke derogativne" i "seksističke objektivizirajuće" termine, koja je predložena u studiji *Social acceptability of sexist derogatory and sexist objectifying slurs across contexts* iz 2015. godine, čiji su autori Fabio Fazoli (Fabio Fasoli), Andrea Karnagi (Andrea Carnaghi) i Marija Paola Paladino (Maria Paola Paladino). Pored seksističkih termina upućenih ženama kroz korpus će se konfrontirati muški i ženski odnos prema vulgarno-opscenim terminima kojima se označava seksualni čin. Analiza korpusa će, u skladu sa teorijskim osnovama feminističke lingvistike, pokazati da muškarci i žene koriste drugačije termine za opis seksualnog čina, kao i da ova jezička razlika može da se posmatra kao rezultat društveno nametnute podjele rodnih uloga.

Ključne riječi: seksistički derogativni termini, seksistički objektivizirajući termini, muški govor, ženski govor

Uvod

Cinepanettone je italijanska farsična komedija izrazito komercijalnog karaktera koja se u italijanskim kino salama tradicionalno prikazuje u periodu božićnih praznika. Ovaj termin predstavlja neologizam sastavljen od dvije riječi: *cinema* - "kino" i "*panettone* – "tipični italijanski božićni kolač"; njegova etimologija je neutvrđena, ali je pretpostavka da se radi o kovanici italijanske štampe s početka 2000-ih godina (O'Leary 15).

Ono što je kod ovih komedija svakako najupečatljivije jeste bogati registar opscenih termina iz seksualne i skatološke semantičke sfere, koji su u funkciji postizanja specifičnog vida komičnosti koju mnogi ocjenjuju kao vulgarnu i banalnu ("trash"). Ovakav tip humora

često je zasnovan na stereotipnim i mizoginim predstavama o ženama koje se ispoljavaju kroz korištenje uvredljivih termina seksističke prirode. U okvirima svega navedenog, ove komedije su u Italiji označene kao filmska ostvarenja niskog kvaliteta sa frivolnim i banalnim sadržajima koji propagiraju prosječnost, površnost i vulgarnost, te kao takve predstavljaju simbol lošeg ukusa i kulturnog posrnuća Italije (O'Leary 76). Zbog svega navedenog, ovi filmovi ostali su izvan naučnog interesovanja akademskih krugova u Italiji, što je promijenjeno zahvaljujući istraživanju britanskog autora Alana O'Lirija (Alan O'Leary), koji je 2013. godine objavio knjigu *Fenomenologia del cinepanettone*, koja predstavlja prvu naučnu studiju posvećenu ovoj kontroverznoj grupi filmova (De Pascalis 160). O'Liri u svom istraživanju obuhvata više različitih aspekata *cinepanettone* komedija - na samom početku vrši klasifikaciju i predočava listu filmova koji se po mišljenju kritike i publike prema svojim odlikama mogu uvrstiti u ovu grupu, a potom identifikuje njihov narativ i interpretira ga kroz teorijske postavke Bahtinovog karnevalizma. U ovom svjetlu, autor opscenu i vulgarnu dimenziju pomenutih filmova tumači kao odraz grotesknosti i karnalnosti narodnog duha koji ne podliježe cenzuri. Značajan dio ove studije predstavlja empirijsko istraživanje simboličnog naslova *Andare al popolo* ("Otići u/među narod"), u kojem O'Liri putem online upitnika istražuje stavove ispitanika o *cinepanettone* filmovima. Jedno od najvažnijih otkrića do kojih dolazi jeste to da se negativna slika o ovim filmovima odrazila i na njihovu publiku, pa je tako tipični obožavalac ovih komedija, kako pokazuje O'Lirijevo istraživanje, percipiran kao prosječni Italijan, niskog obrazovanja i opredijeljen ka desničarskim političkim ideologijama (77). Autor u nastavku sugerise da je ovakva generalizacija diskutabilna, jer se radi o filmovima koji u Italiji već decenijama zarađuju milionske iznose¹ i imaju status nacionalnog blokastera. Na kulturološkom planu su značajni jer su mnogim Italijanima, poput kolača po kojem su dobile naziv, neizostavan dio božićne tradicije koja se svake godine prati u krugu porodice i bliskih osoba. Povezanost vulgarnih i seksističkih komedija sa božićnom tradicijom je svakako kulturni paradoks koji bi se mogao posmatrati iz različitih perspektiva. U kontekstu ovog rada, pomenuti aspekt je od značaja jer ukazuje na masovni uticaj jedne suštinski diskriminatorne i seksističke ideologije koja se prezentuje i usađuje u kolektivnu svijest u

¹ O ovome svjedoče iznosi koje su dostigle neke od ovih komedija: *Natale sul Nilo* (2007) - 28 302 293 eura, *Natale a Rio* (2008) - 24 678 792 evra, *Natale a New York* (2006) -23 559 371 evra itd. (O'Leary, 2013: 80).

skrivenoj formi bezazlene božićne zabave za porodicu ili grupu prijatelja.

U radu će, na osnovu korpusa od četiri božićne komedije, biti dat pregled seksističkih termina koje muškarci koriste da opišu različite aspekte ženskog izgleda i karaktera. U skladu sa podjelom preuzetom iz postojeće literature seksistički termini biće klasifikovani na seksističke derogativne i seksističke objektivizirajuće termine (Fasoli et al. 2), a ovim kategorijama pridodaće se i termini koje muški likovi u korpusu koriste za označavanje seksualnog čina, te će se ukazati kako su i ovi termini u osnovi seksističkog i diskriminatornog karaktera. U cilju ilustriranja kontrasta između muškog i ženskog govora na osnovu primjera iz korpusa pokazaće se i koje termine žene najčešće koriste u određivanju seksualnog čina i kako ovi izbori ustvari reflektuju i održavaju načela podijeljenih rodnih uloga u skladu sa kojima žena treba da usvoji specifičnu, "ženstvenu" varijantu govora da bi ispunila društveno nametnuta očekivanja. Sve izdvojene lekseme posmatraće se u okvirima njihovog osnovnog i prenesenog značenja, te će se dati i kratak osvrt na kontekst u kojima se izgovaraju i na društvenu konotaciju koju nose. U skladu sa jednom od definicija jezika filma po kojoj je njegoa osnovna tendencija imitiranje i reprodukcija autentičnog govornog jezika (Rossi), svi izdvojeni termini smatraće se paradigmatiskim i u kontekstu opšte upotrebe jezika.

Seksizam

Prema definiciji Enciklopedije roda i društva (*Encyclopedia of Gender and Society*) seksizam predstavlja ispoljavanje diskriminacije i predrasuda prema osobama na osnovu njihovog pola ili roda, i najčešće je usmjeren ka ženama (Masequesmay 748). Seksizam se bazira na uvjerenju da su muškarci superiorniji od žena, čime se opravdava njihova dominacija u privatnoj i javnoj sferi, to jest u politici, nauci, religiji, kulturi. U svjetlu feminističke epistemologije seksizam se tumači kao ideologija čiji je cilj održavanje patrijarhata (Masequesmay 748). Filozofkinja Kejt Mane (Kate Manne) smatra da seksizam racionalizuje i opravdava patrijarhalne norme, težeći da patrijarhalno društveno ustrojstvo predstavi kao prirodno i neizbježno stanje društva, kojem se kao takvom ne vrijedi opirati (78). Seksizam i patrijarhat predstavljaju srodne ideologije, a sam pojam ideologije po Normanu Ferklofu (Norman Fairclough) predstavlja sredstvo pomoću kojeg se održavaju nejednaki odnosi moći u društvu (77). Prema ovom autoru, ideologije zasnovane na asimetričnom odnosu hegemonije jednih nasuprot podređenosti drugih dugoročno opstaju u društvu zato što su date u maskiranoj formi i prezentovane kao univerzalne istine,

odnosno kao neutralno, neideološki uslovljeno zdravorazumsko razmišljanje (engl. *non-ideological common sense*) (85).

Glik i Fiske (Glick & Fiske) razvijaju teorijski okvir *ambivalentnog seksizma*, koji podrazumijeva dvije dimenzije seksizma: neprijateljski i benevolentni (491). Neprijateljski seksizam kroz derogativnu karakterizaciju žena teži da opravda mušku nadmoć, tradicionalne rodne uloge i eksploataciju žena kao seksualnih objekata (Glick & Fiske 491). Suprotno od toga, benevolentni seksizam oslanja se na umjerenije principe pri opravdanju muške dominacije i počiva na ideji da muškarci, zbog svoje fizičke snage i sveukupne superiornosti treba da budu snabdjevači i zaštitnici žena (Glick & Fiske 492). Kako primjećuju autori, ova dva vida seksizma mogu da se razlikuju po pozitivnoj ili negativnoj vrijednosti koja se dodjeljuje ženi, ali oba dijele zajedničke postavke, odnosno polaze od ideje da su žene slabiji pol, što znači da pretpostavljaju tradicionalne rodne uloge i za cilj imaju opravdanje i održavanje ideologija patrijarhata (Glick & Fiske 492).

Seksizam u jeziku

Jezik predstavlja ogledalo društvene stvarnosti, te nam može saopštiti mnogo o kulturnim modelima i ideologijama putem kojih se grade identitet i položaj žene u jednom društvu. Seksizam u jeziku ispoljava se kroz leksičke izbore u kojima su sadržana stereotipna i diskriminatorna shvatanja o ženama i njihovim adekvatnim ulogama, ponašanjima i djelovanjima (Menegatti & Rubini), kao i kroz verbalne strategije koje služe da se žene u interakciji utišaju ili omalovaže (Atkinson 403).

Seksističke termine možemo definisati kao vrstu pogrdnih riječi (engl. *slurs*) preko kojih se individualci i grupe predstavljaju na uvredljiv i potcjenjivački način na bazi različitih aspekata njihovog pola (Fasoli et al. 2). Ovi termini imaju snažan afektivni karakter i možemo ih svrstati u kategoriju tabuiziranih riječi i izraza. U novijim istraživanjima seksistički termini klasifikuju se u dvije kategorije: seksistički derogativni termini (*sexist derogatory slurs*) i seksistički objektivizirajući termini (*sexist objectifying slurs*) (Fasoli et al. 2). Prvu kategoriju čine termini kojima se žena predstavlja u okviru ustaljenih stereotipa, ili kroz naglašavanje njenog promiskuiteta i seksualne slobode, pri čemu se njena ličnost degradira na moralnom planu. U drugu kategoriju spadaju termini kojima se naglašava fizička i seksualna privlačnost žene, koja se posmatra u granicama muške seksualne želje. Drugi tip se smatra generalno manje uvredljivim jer često nema vulgarnu vrijednost i umjesto distance implicira „pristup i približavanje“ (Fasoli et al. 2), ali je na širem planu štetniji, jer njegova zavijena forma

komplimenta/pohvale funkcioniraju kao sredstvo daljeg produblivanja rodni uloga.

Istraživanja na temu seksizma u italijanskom jeziku

Kada se govori o istraživanjima posvećenim temi seksizma u italijanskom jeziku, neizostavno je pomenuti italijansku lingvistkinju i feministkinju Almu Sabatini, koja je 1987. godine pod pokroviteljstvom Nacionalne komisije za jednakost i jednaka prava žena i muškaraca (ital. *Commissione Nazionale per la parità e le pari opportunità tra donna e uomo*)² objavila priručnik *Il sessismo nella lingua italiana* ("Seksizam u italijanskom jeziku"). U prvom dijelu studije autorka kroz korpus sačinjen od dnevne i sedmične štampe objavljene u periodu od 1. novembra do 15. decembra 1984. godine izdvaja i analizira seksističke oblike i oblike kroz koje se manifestuje nejednakost u predstavljanju žena u odnosu na muškarce, dok se drugi dio pod nazivom *Raccomandazioni per un uso non sessista della lingua italiana* ("Preporuke za neseksističku upotrebu italijanskog jezika") sastoji od konkretnih smjernica za realizovanje rodno osjetljivog pristupa jeziku, i on predstavlja prvi i do sada najpotpuniji model jezičkog planiranja osmišljenog u skladu sa kriterijumima rodne jednakosti u Italiji. Posmatrajući jezik štampe, autorka bilježi prisustvo primjera iz jezičke prakse koje definiše i određuje kao seksističke, a neki od najupečatljivijih su: upotreba muškog generičkog roda za iskazivanje zanimanja i titula, a potom i uopšte upotreba muškog generičkog roda za obuhvatanje i žena i muškaraca [npr. u sintagmi *diritti dell'uomo* ("prava čovjeka"), nasuprot koje Sabatini predlaže neutralizovanu formu *diritti delle persone* ("prava osoba")], asimetrija u navođenju prezimena (u italijanskom jeziku je i danas učestala praksa, prije svega u govornom jeziku, da se ispred prezimena žene navodi član, što nije slučaj kod muških prezimena), kao i brojni drugi primjeri u kojima se žena imenuje na osnovu njene relacije sa muškarcem [npr. *la moglie del direttore* ("direktorova žena")], ili na osnovu fizičkog izgleda. Sabatini smatra da su sve navedene asimetrije u jeziku refleksi seksizma i patrijarhalnih ideologija, ustanovljenih na ideji muške superiornosti (30).

Najuticajnije italijanske lingvistkinje zaokupljene problematikom odnosa između jezika i roda u svojim istraživanjima

² Riječ je o državnom tijelu, osnovanom pod okriljem Predsjedništva Savjeta ministara (ital. *Presidenza del Consiglio dei ministri*), što znači da je seksizam u jeziku prepoznat kao problem i u okviru državnih institucija, koje su napravile konkretne korake usmjerene ka njegovom prevazilaženju.

najčešće se bave upotrebom muškog generičkog roda u funkciji imenovanja žena. Tragom Alme Sabatini, one ovu praksu određuju kao vid seksizma, zato što se njome pod pseudonaučnim premisama o neutralnosti muškog roda zamagljuje i negira prisustvo žena u profesionalnoj i javnoj sferi, čime se konstantno iznova reprodukuju i održavaju nejednaki odnosi moći u društvu (vidjeti Cardinaletti & Giusti, 1991; Burr, 1995; Thornton, 2009; Fornara, 2009; Fusco, 2009; Giusti, 2009; Robustelli, 2012; Robustelli, 2013; Robustelli, 2014). Najzapaženije studije iz ove oblasti bave se analizom medijskih tekstova (npr. Burr, 1995; Thornton, 2009; Bazzanella, 2009; Robustelli, 2014), administrativnih tekstova (npr. Fornara, 2009; Robustelli, 2012; Ruffatto, 2017), kao i tekstova koji pripadaju domenu privatnog diskursa (npr. e-mail prepiske) (Thornton, 2009), a izdvojićemo i analizu seksističkih konotacija u prikazu i opisu žena u rječnicima (npr. Fusco, 2009). Takođe ćemo pomenuti rad lingvistkinje Federike Formato (Federica Formato) koja ispituje seksističke forme koje se koriste prilikom opisa žena koje su aktivne u političkoj sferi, tj. u Parlamentu Italije (npr. nalazi da su uspješne žene okarakterisane kao prostitutke, koje su "preko kreveta" došle do položaja; da se žene u politici često svode na seksualne objekte; da se njihove intelektualne sposobnosti dovode u pitanje) (vidjeti Formato, 2014; Formato, 2017). U zasebnu grupu možemo uvrstiti istraživanja koja se bave ispitivanjem rodnih stereotipa i (jezičkog) seksizma u udžbenicima i nastavnim materijalima (npr. Gianni Gallino, 1973; Pace, 1986; Olivieri, 1990; Biemmi, 2010).

Posmatrajući pregled istraživanja na temu seksizma u italijanskom jeziku uočavamo odsustvo studija čiji je fokus isključivo na ispitivanju seksističkih konotacija u niskim jezičkim registrima, to jest u kategoriji opscenih i vulgarnih riječi [Federika Formato do nekih od ovih termina, kao što je npr. *troia* ("kurva"), dolazi putem šire analize usmjerene na cjelokupan politički diskurs italijanskog Parlamenta]. Takođe, prema našem saznanju, ovaj rad predstavlja prvu do sada akademsku i naučno utemeljenu analizu seksističkog jezika *cinapanettone* filmova, te stoga doprinosi da se ovo polje istraživanja upotpuni novim podacima iz do sada neistražene jezičke građe.

Korpus istraživanja

Korpus istraživanja sačinjen je od 4 *cinapanettone* komedije: *Vacanze di Natale '95* (1995), *Vacanze di Natale 2000* (1999), *Natale sul Nilo* (2002) i *Natale in India* (2003). O'Liri ističe da nije bilo jednostavno izvršiti klasifikaciju ovih filmova, te da je u tom procesu bilo neophodno posmatrati više faktora (16). Mi smo odabrali predstavnike dvije, uslovno rečeno "podgrupe" iz klasifikacije, koje po

svojim odlikama na najautentičniji način odražavaju *cinepanettone* kategoriju. Prva dva filma su među najzapaženijima devedesetih godina, u naslovu sadrže odrednicu "božićni odmor", koja je preuzeta od istoimenog filma *Vacanze di Natale* iz 1983. godine, koji se smatra prvim *cinepanettone* filmskim produktom i začetnikom ove kategorije (O'Leary 19). Druga dva filma dolaze na prelazu u novi milenijum, snimljena su na samom početku prve decenije 2000-ih godina i sažimaju u sebi još jednu odliku *cinepanettone* komedija koja je postala reprezentativna za najuspješnije filmove iz ovog perioda – u nazivu sadrže odrednicu "Božić", nakon koje slijedi i mjesna odrednica koja otkriva neku egzotičnu lokaciju na kojoj je film snimljen (O'Leary 18). Poredeći filmove iz devedesetih i one snimljene počevši od 2000. godine može se uočiti linija evolucije, koja je prije svega određena pojačanim komercijalnim uspjehom ovih filmova, pa samim tim i značajnijim produkcijskim kapacitetima i finansijskim ulaganjima. U korpus smo željeli uključiti najzapaženije predstavnike iz obje vremenske, ali i stilske epohe. Važno je naglasiti da svi odabrani filmovi sadrže najupečatljivije karakteristike *cinepanettone* komedija:

- 1) vrijeme radnje je period božićnih praznika;
- 2) u naslovu sadrže leksemu *Natale*;
- 3) najplodniji režiser ovih filmova je Neri Parenti (Neri Parenti), a slijedi Karlo Vancina (Carlo Vanzina). Ova dva režisera, naročito prvi, važe za zaštitna imena iza *cinepanettone* franšize, ne samo zbog broja ostvarenja koja su režirali, već i zbog recepcije publike i uspjeha koji su dati filmovi ostvarili; od filmova u korpusu Vancina je režirao *Vacanze di Natale 2000*, a Parenti sve ostale;
- 4) proizvod su producenstke kuće *Filmauro*;
- 5) narativna struktura je bazirana na dvije glavne paralelne priče koje se u jednom trenutku ukrštaju; protagonist jedna priče je Kristijan de Sika (Christian De Sica), a druge Masimo Boldi (Massimo Boldi);
- 6) vezivno tkivo svih filmova predstavljaju zajedničke avanture pomenutog komičarskog dua, De Sika i Boldija; ovaj par je i danas percipiran kao zaštitni znak *cinepanettone* komedija, uprkos činjenici što je 2005. godine došlo do njihovog razlaza, te su božićne komedije počeli da snimaju odvojeno; zbog autentičnosti ovog para po kojem su *cinepanettone* filmovi poznati, u korpus smo uključili samo filmove u kojima oni sarađuju, isključujući stoga sva novija ostvarenja u kojima se publici predstavljaju u odvojenim božićnim komedijama³;

³ Po žanru, ali i načinu na koji je komičnost u ovim filmovima izgrađena, možemo ih uporediti sa grupom filmova "Žikina dinastija", u kojima je komični efekat realizovan na

7) verbalni humor svih *cinepanettone* komedija zasnovan je na opscenim riječima, psovka, disfemizmima, koji često imaju izražene seksističke konotacije; kod svih *cinepanettone* komedija prisutan je stoga identičan jezički registar po kojem su opštepoznate, a 5 filmova koje smo uvrstili u korpus odredili smo kao reprezentativnu ilustraciju jednog istovjetnog jezičkog modela.

U toku analize izdvojićemo i predstaviti primjere koje smo ocijenili kao najreprezentativnije i najupečatljivije, i služiće nam kao ilustrativni prikaz cjelokupnog fenomena jezičkog seksizma koji u jezičkoj strukturi ovih komedija predstavlja opšte mjesto.

Metodološki postupak

U toku analize usredsredićemo se na primjere opsecnih i vulgarnih leksema kroz koje se ispoljava seksizam usmjeren ka ženama. Posmatraćemo opscene riječi koje muški likovi koriste prilikom direktnog obraćanja ženskim likovima, kao i prilikom opisa ženskih likova. Seksističke termine ćemo klasifikovati u skladu sa podjelom na seksističke derogativne i seksističke objektivizirajuće, koja je predložena u studiji *Social acceptability of sexist derogatory and sexist objectifying slurs across contexts* (vidjeti Fasoli et al., 2015). Podjela na seksističke derogativne i seksističke objektivizirajuće termine podudara se sa konceptom neprijateljskog seksizma (Glick & Fiske 491), te ćemo izdvojenim leksemama prilikom interpretacije pridodati i ovu teorijsku komponentu. Nakon semantičkog određenja leksema, pojašnićemo i kontekst njihove upotrebe, te ćemo na osnovu njega definisati rodne stereotipe i predrasude (npr. odjevni stil, bračni status žene) iz kojih seksizam koji ih karakteriše proizilazi. U zasebnoj grupi leksema analiziraćemo glagole i izraze koje likovi koriste za opisivanje seksualnog čina, kako bismo sačinili jedan opšti prikaz identiteta i položaja žena koji se reprodukuju kroz date leksičke izbore. Pored ovoga, konfrontiraćemo leksičke izbore koje ženski i muški likovi koriste prilikom imenovanja seksualnog čina, te ćemo sagledati da li među njima postoje eventualne razlike koje su uslovljene rodom.

U procesu analize vodićemo se teorijsko-metodološkim postulatima kritičke analize diskursa, u okviru koje se jezik posmatra kao vid društvene prakse (Fairclough & Wodak 258). Norman Ferklof ističe da je diskurs, tj. jezik, ideološki obojen, te da je cilj kritičke analize

preplitanju suprotnosti likova: dovitljivog i snalažljivog Žike i naivnog i poštenog Milana. Poput ovog para iz poznatih jugoslovenskih komedija, De Sika i Boldi su postali neodvojivi dio humorističnog kolektivnog imaginarijuma, te i godinama nakon razlaza predstavljaju simbol ovih komedija.

diskursa da istraži i demaskira ideološke postavke diskursa koje su prezentovane kao zdravorazumsko razmišljanje, i da ukaže na asimetrične odnose moći koji su prikriiveni kroz ideologije utkane u diskurzivnu praksu (49). U domenu datog istraživanja seksističke termine ćemo posmatrati kao refleks seksističkih i patrijarhalnih ideologija, koje su prezentovane pod maskom bezazlenog prazničnog humora prikladnog za cijelu porodicu.

Analiza i rezultati

U korpusu je zabilježeno ukupno 10 različitih seksističkih termina: *puttana*, *troia* (kao i *troia stratosferica* gdje se pridjevom *stratosferica* dodatno naglašava pogrdno značenje imenice; deminutivna forma *troietta*), *mignotta*, *zoccola*, *strappona*, *topa* (kao i augmentativna forma *topona*), *strafiga ai massimi*, *cocca*, *bella strappona*, *pezzo de figa*⁴, koje možemo razvrstati prema predloženoj podjeli na seksističke derogativne i seksističke objektivizirajuće termine.

Seksistički derogativni termini	Seksistički termini	objektivizirajući
puttana	topa; topona/e	
troia, troia stratosferica	figa, strafiga ai massimi	
mignotta	cocca	
zoccola	pezzo de figa	
strappona		

Seksistički derogativni termini: značenje, kontekst i konotacija

U italijanskim rječnicima koji su konsultovani (*Treccani*, *Garzanti*, *La mala lingua - dizionario dello slang italiano*) svih pet navedenih termina označava suštinski isti pojam: prostitutku, odnosno ženu niskog morala. Kako su u italijanskom jeziku svi ovi termini vulgarne prirode, njihov ekvivalent u srpskom jeziku, po značenju i jezičkom registru, bio bi prvenstveno termin "kurva", ali i neki njegovi sinonimi (npr. "drolja", "dronfulja"). *Puttana* potiče od starofrancuske riječi *putain* [lat. *putīdu(m)*] koja na italijanskom odgovara pridjevu

⁴ Pod uticajem rimskog dijalekta *pezzo di figa* postaje *pezzo de figa*.

"smrdljiv" (*puzzolente*)] ("Puttana"). *Zoccola* je u svom osnovnom značenju "kanalizacijski miš" i ovaj termin se u neznatnim semantičkim nijansama razlikuje od ostalih, jer predstavlja, kako primjećuje Forconi prostitutku najnižeg nivoa (252). *Troia* je u osnovnom značenju "ženska svinja", "krmača", prije svega ona koja je namijenjena za reprodukciju ("Troia"), pa otuda i semantička osnova za vulgarnu izvedenicu, dok u vezi sa etimologijom termina iz rimskog dijalekta *mignotta* postoji više različitih teorija, a po jednoj on dolazi od francuskog pridjeva *mignon* ("sladak"; "simpatičan"; "privlačan"), koji se u francuskom koristio u značenju kurtizane, dok se kod nekih izvora može pronaći teorija po kojoj je termin rezultat čitanja latinske odrednice *matris ignotae* ("nepoznata majka") kojom su označavana siročad (Ravano 156). Termin se često pisao skraćeno u formi *m.ignota*, a s vremenom je počeo da upućuje na promiskuitetnu ženu diskutabilnih moralnih karakteristika. Ovoj interpretaciji u prilog ide i vulgarni izraz *figlio di mignotta*, odnosno "kurvin sin". *Strappona* je vulgarni termin iz rimskog dijalekta koji se koristi isključivo u granicama istog i nije se, poput termina *mignotta*, proširio na cijelu Italiju. Možemo ga prevesti u okviru istog značenjskog sistema: "drolja", "droca", "kurva".

1a) Remo: "Che ci sta' a guarda? 'Sta puttana ragazzina? Tutte troie, tutte zoccole!"

(Remo: "Šta tu gledaš? Ovu malu kurvu? Sve su to kurve, sve drolje!")

2a) Remo: "Se c'hai una figlia *mignotta*, prenditi una camomilla!"

(Remo: "Ako ti je kćerka kurva, popij jednu kamilicu za smirenje!")

(*Vacanze di Natale '95*)

3a) Remo: "Tua sorella non fa la cantante? Fa la troia!"

(Remo: "'Tvoja sestra nije pjevačica? Ona je... kurva?")

(*Vacanze di Natale '95*)

4a) Ingegnere Detassis: "Vieni f'ori cocca. Di dove sei? Cracovia? Bratislava?

Budapest?"

Lei: "Di Cento Ceneri".

Ingegnere Detassis: "Ah, finalmente una bella *strappona* italiana!"

(Inženjer Detasis: "Izađi mačkice. Odakle si? Krakov, Bratislava, Budimpešta?"

Ona: "Iz Čento Čenerija".

Inženjer Detassis: "Ah, konačno jedna lijepa italijanska *droca*".)

(*Natale in India*)

5a) Avvocato Covelli: "La tua mogliettina è 'na troia stratosferica!"

(Advokat Kovel: "Tvoja ženica je kurva kakve nema na planeti".)

6a) Personaggio secondario: "Consuela, puttana!"

("Neodređeni sporedni lik: Konsuela, kurvo!") (Natale sul Nilo)

Svi navedeni primjeri su prototipi seksističkih pogrda jer se njima žene određuju negativno i uvredljivo na bazi različitih aspekata njihovog pola, a ti aspekti ovdje reflektuju različite ženske izbore koji obuhvataju ove kategorije:

- 1) Odjevni stil (1 i 2)
- 2) Specifična profesija (3 i 4)
- 3) Vanbračni odnos (5 i 6)

U primjeru (1) Remo nepoznatu petnaestogodišnjakinju etiketira terminom *puttana* ("kurva") na osnovu kratkog šorca koji nosi i plesnih koraka koje pravi, a potom, osvrćući se oko sebe, na osnovu istih spoljašnjih odlika, donosi generalni zaključak da su sve mlade djevojke u toj diskoteci *troie* ("kurve"), i još pogrdnije, *zoccole* ("kurve"; "drolje"). Sama struktura rečenice je takva da se njome može upućivati i na mlade djevojke na generalnom planu ili na mlade djevojke jedne vremenske epohe. U primjeru (2), isti lik dodatno potvrđuje svoj površni zaključak time što svom poznaniku, koji na njegove riječi reaguje izuzetno burno, jer je među etiketiranim djevojkama i njegova maloljetna kćerka, samouvjereno poručuje: "Ako ti je ćerka kurva (*mignotta*) popij jednu kamilicu za smirenje".

U primjeru (3) djevojka koja izvodi striptiz automatski se poistovjećuje sa prostitutkom i pridodaje joj se disfemizam *troia* ("kurva"). U četvrtom primjeru imamo denotativnu upotrebu termina *strappona* ("droca"; "drolja"; "kurva") upućenog djevojci koju glavni lik unajmljuje kao prostitutku, ali umjesto ovog termina, koristi vulgarni oblik "kurva".

U primjerima (4) i (5) žene se karakterišu na uvredljiv način zbog vanbračnih odnosa u kojima se nalaze. Naročito je simptomatičan primjer (5) jer predstavlja reakciju lika koji je u cilju ekonomskog profita unajmio profesionalca da zavede njegovu ženu, a on ih je, po prethodno ustanovljenom dogovoru, u jednom trenutku zatekao zajedno. U datom trenutku, iako je situacija inscenirana, prevareni muž se ženi obraća riječju *puttana* ("kurvo"), jer na taj način ispunjava očekivane društvene norme.

Seksistički objektivizirajući termini: značenje, kontekst i konotacija

Topa je u osnovnom značenju "ženski miš", "mišica", a u prenesenom značenju se koristi kao vulgarni termin za vulvu ("*Vulva*" *Repubblica*), kao i za "atraktivnu, lijepu ženu" ("*Vulva*" *Garzanti*), zadržavajući izražen vulgarni karakter. *Fica*, pod uticajem sjevernih

dijalekata postaje *figa* i predstavlja vulgarni termin za ženski polni organ ("Fica"), a u slengu i u jeziku mladih označava atraktivnu djevojku, prvenstveno na seksualnom planu. U korpusu je u upotrebi i sa superlativnim prefiksom –stra (lat."extra", srp. "izvan"), kojim se upućuje na nešto što je izvan uobičajenog i standardnog. Prilagođen na mladalački sleng srpskog jezika, termin *strafiga* može da bude ekvivalent terminima "ekstra treba", "vrh riba". *Pezzo* je "komad", "dio", a izraz *pezzo de figa* možemo prevesti kao "komad", "komad i po", ne zadržavajući izvorni vulgarni pečat⁵ koji nosi riječ *figa*. I bez vulgarnog dijela, ova odrednica, čini se, zbog perspektive u kojoj se žena ocjenjuje kroz mjeru namijenjenu stvarima i životinjama, nosi posebno uvredljivu težinu. *Cocca* je po seksističkom i vulgarnom značenju najblaži termin, i on upućuje na fizičku i seksualnu privlačnost žene, a možemo ga prevesti kolokvijalnim leksemama "treba", "koka", "mačka", "mačkica".

1b) Paolone: "Tu c'hai sempre quel *topone* d'americana?"

(Paolone: "Ti još uvijek imaš onu *trebu* Amerikanku?")

Paolone: "Che ci farà una bella *topa* così con un morto de fame come te?"

(Paolone: "Šta li tako lijepa *treba* radi sa bjednikom poput tebe?")

(*Vacanze di Natale '95*)

2b) Remo: "Cerco mi' moglie che è un *pezzo de figa* e ho trovato te che sei un frocio coi baffi!"

(Remo: "Tražim moju ženu koja je *komad i po*, a nalazim tebe, pедера sa brkovima".)

(*Vacanze di Natale*

2000)

3b) Ingegnere Detassis: "Vieni f'ori *cocca*. Di dove sei? Cracovia? Bratislava?

Budapest?"

(Inženjer Detassis: "Izađi *mačkice*. Odakle si? Krakov? Budmpešta, Bratislava?")

(*Natale in India*)

Seksistički derogativni i objektivizirajući termini se razlikuju u pragmatičkoj funkciji: za razliku od prvih kojima je primarni cilj da ponize i obezvrijede, drugi za cilj imaju iskazivanje pozitivnih kvaliteta žene, koji se posmatraju isključivo kroz prizmu njenih fizičkih karakteristika.

U primjeru (1b) prikazan je ponovni susret dva stara prijatelja. U toku razgovora na red dolazi i pitanje o supruzi jednog od njih, pri čemu prijatelj koji postavlja pitanje u središte stavlja ženin fizički izgled i svog prijatelja pita: Da li još uvijek *imaš* onu *trebu* Amerikanku? Pored

⁵ Vulgarni ekvivalent bi mogao biti "pička", "pička i po".

objektivizirajuće odrednice "treba", ovdje je problematičan i odabir glagola "imati" (*avere*), koji u svom osnovnom značenju upućuje na posjedovanje nekog objekta, i kao takav upotpunjuje seksistički ton cijele rečenice, posebno ako uzmemo u obzir da je umjesto glagola sa ovakvom konotacijom ovdje mogao da stoji glagol "biti" (*essere*), pa da pitanje glasi: "Da li *si* još uvijek sa onom "trebom" Amerikankom?" U nastavku razgovora isti prijatelj se pita zašto je jedna atraktivna žena "treba" (*topa*) sa čovjekom pred bankrotom – "bijednikom" (*morto di fame*), čime se sugerše da žene koje se smatraju atraktivnim svoj fizički izgled treba da kompenzuju za bogatstvo i ekonomsku stabilnost, što bi u daljoj interpretaciji značilo da se od žene ne očekuje da napreduje na intelektualnom planu, već samo u okvirima rodni uloga koje se u konkretnom slučaju posebno odose na održavanje pasivnog položaja žena.

U primjeru (2b) Remo svoju ženu objektivizuje opisujući je kao "komad i po", "pičku i po" (*pezzo de figa*) i na ovaj način preko njenog fizičkog izgleda, koji u maskulinističkom sistemu predstavlja vrijednost, stiče određenu društvenu moć i prestiž. U primjeru (3b) inženjer Detasis ženu koju po prvi put vidi oslovljava terminom *cocca* ("koka", "mačka"), kojim se jasno naglašava primarnost njenog fizičkog izgleda.

Seksizam kod glagola koji označavaju polni čin

Feministička lingvistika je kroz istraživanja načina na koji su žene predstavljene u jeziku ukazala na njihov subordinantan položaj i na činjenicu da muški rod, pod plaštom neutralnog roda, dominira jezikom. Jedna od tvrdnji feminističke lingvistike jeste da je jezik seksistički, što jednostavnim primjerom ilustruje Ketrin Mekinon (Catherine MacKinnon) (cit. u Cameron & Kulick 29): "Man fucks woman. Subject, verb, object". Jezik nam često poručuje da samo muškarci mogu da budu aktivni seksualni subjekti, dok su žene pasivni objekti muške seksualne želje. Mekinon je postojanje jezičkog seksizma pokazala kroz gramatičku analizu glagola koji označavaju seksualne, intimne i romantične odnose, i pokazala da se u engleskom jeziku glagol *fuck* može upotrijebiti kao tranzitivni, ali i u konstrukciji *fuck each other*, ili sa subjektom u drugom licu množine *we fuck*, ali da je u opštoj upotrebi varijanta u kojoj se seksualni čin opisuje kao nešto što muškarac vrši nad ženom znatno zastupljenija (*I fucked her*) (cit. u Cameron & Kulick 29).

Slično engleskom, i u italijanskom jeziku su glagoli koji označavaju seksualni čin, naročito oni iz niskih registara, po glagolskom vidu tranzitivni, ali mogu da se koriste uz prijedlog *con* ("sa") koji upućuje na zajedničko učešće u činu, kao i uz korištenje prvog lica

množine umjesto prvog lica jednine (*noi abbiamo scopato* nasuprot *io ho scopato*). U korpusu su zabilježeni samo oni slučajevi u kojima je naglašena muška aktivna i ženska pasivna uloga:

(1c) Paolone: "Se tu mi fa' *trombare* tu' moglie, ti cancello il debito".

(Paolone: "Ako mi dozvoliš da ti *kresnem* ženu, oprostiću ti dug".)

*Neseksistička varijanta bi bila ona sa prijedlogom *con*:

"Se tu mi fa' *trombare con* tu' moglie, ti cancello il debito". ("Ako mi dozvoliš da *se kresnem* sa tvojom ženom, oprostiću ti dug".)

(*Vacanze di Natale '95*)

(2c) Giudice Paci: "Pensi che l'ingegnere a quattordic'anni *se l'è trombata*".

(Sudija Pači: "Zamislite, inženjer *ju je kresnuo* kad je imala 14 godina".)

*Neseksistička varijanta bi bila korištenje oblika množine, uz nešto izmijenjen sintaktički poredak: "Pensi che l'ingegnere e lei *hanno trombato* quando (lei) aveva quattordic'anni (Zamislite, ona i inženjer *su se kresnuli* kad je imala 14 godina".) (*Natale in India*)

(3c) Avvocato Covelli: "Tu fai questo al papà tuo che t'ha seguito passo passo nei tuoi studi".

Marco: "Sì, per *scoparti le professoresse!*"

(Advokat Kovel: "Ovo radiš svom tati koji je s tobom išao ukorak dok si bio na studijama".)

Marko: "Da, da bi *kresao profesoric!*"

*Neseksistička varijanta bi i ovdje bila sa dodavanjem prijedloga *con*:

Marco: "Sì, per *scopare con le professoresse!*" (Marko: "Da, da bi se *kresao sa profesoricama!*") (*Natale sul Nilo*)

Scopare i *trombare* su vulgarne forme koje u korpusu imaju najfrekventniju upotrebu u kontekstu označavanja seksualnog čina. *Scopare* primarno znači "čistiti metlom", a u rječnicima slenga je definisan kao metaforički, vulgarni oblik za seksualni odnos koji se iz rimskog dijalekta širi i na ostatak govornog područja Italije (Forconi 196). Glagol *trombare* ima više značenja: "pumpati", "pretakati", "svirati trubu" ("Trombare"), te takođe predstavlja vulgarni oblik za seksualni čin.

Pored dva navedena glagola, u korpusu se pojavljuju i tri metaforičke upotrebe koje su u kontekstu seksualnog čina na koji upućuju izrazito degradirajućeg karaktera:

(4c) Personaggio secondario: "Mi aspetta Jennifer, sai la modella che ho conosciuto alle sfilate, strafiga ai massimi. Ma prima però devo *castigare una parrucchiera* qui a Cortina. Stasera *svolgo la pratica* e poi arrivederci e grazie".

(Neodređeni sporedni lik: "Čeka me Dženifer, znaš, ona manekenka koju sam upoznao na revijama, vrhunski komad. Ali prvo trebam *kazniti jednu frizerku* ovdje u Kortini. Večeras ću *odraditi posao*, a poslije doviđenja i hvala".)

(*Vacanze di Natale 2000*)

(5c) Avvocato Covelli: "Io torno nel bagno, *la chiappo da dietro, sbattene, sbattene!*"

(Advokat Kovali: "Ja se vraćam u kupatilo, *ščepaću je otpozadi, bam bam!*")

U primjeru (4c) imamo glagol *castigare* koji nema vulgarni karakter ali je izuzetno uvredljiv jer se njime naglašava ne samo aktivna muška uloga, već i njegov superioran, autoritativni status u seksualnom činu, koji je predstavljen kao mehanizam i sredstvo potčinjavanja i degradiranja žene. Izrazom *svolgere la pratica* ("odraditi radnju", "odraditi posao") ukazuje se na beznačajnost samog čina koji je percipiran isključivo kao sredstvo za postizanje ličnog zadovoljstva u kojem ličnost učesnice, njen identitet i potrebe nemaju nikakav značaj.

U primjeru (5c) imamo glagol *chiappare* ("ščepati", "zgrabiti") ("Chiappare") sa specifikacijom *da dietro* ("otpozadi"). U ovoj konstrukciji naglašena je pasivna pozicija žene i njena funkcija objekta, predmeta koji muškarac u toku seksualnog čina može da 'zgrabi' da bi zadovoljio svoj seksualni poriv. Sam čin je dodatno banalizovan i obezvrijeđen korištenjem onomatopejske forme *sbattene* ("bam bam") kojom se cijeli čin sumira preko njegove zvučne dimenzije.

Za razliku od muškaraca koji seksualni čin opisuju eksplicitnim, vulgarnim terminima, na primjerima iz korpusa primjećujemo da žene gotovo uvijek koriste eufemističke varijante, što se poklapa sa tezom Robin Lejkof (Robin Lakoff) po kojoj žene, u cilju ispunjenja nametnutih rodni uloga, često koriste eufemizme, odnosno, svoj jezik cenzurišu i prilagođavaju tako da on odražava društveno nametnutu kategoriju "ženstvenosti" koja se od njih očekuje (46).

U korpusu žene za seksualni čin najčešće koriste izraze *andare a letto* ("spavati sa nekim", "ići u krevet"), a u jednom primjeru je primjećen i potpuno neutralni izraz *mettersi a letto* ("leći u krevet", "smjestiti se u krevet"), a zatim i *fare amore* ("voditi ljubav").

(1d) Kelly: "Amore, perché non andiamo in camera e ci *mettiamo a letto?*" (Keli: "Ljubavi, zašto ne odemo u sobu i *legnemo u krevet?*")

(2d) Maria: "Io *a letto con un uomo* ci vado solo per soldi".

(Maria: "Ja sa muškarcima *u krevet idem* samo zbog novca".)

*Ovaj primjer je naročito indikativan, jer je djevojka koja seksualni čin opisuje preko eufemizma po profesiji prostitutka, a njen govor ne

odražava kontekstualne varijable staleža i profesije⁶, već privrženost društvenim normama kojima je ženski govor određen.

(3d) Laura: "Tira giù il sedile e facciamo amore".

(Laura: "Spusti sjedište pa da *vodimo ljubav*".) (*Vacanze di Natale '95*)

(4d) Morena: "Io a letto ci vado solo col mio fidanzato, mica col primo che capita!"

(Morena: "Ja u krevet idem samo sa mojim momkom, a ne sa prvim koji naiđe"). (*Vacanze di Natale 2000*)

(5d) Chiara: "Quando siamo andati a letto io e te a Cairo tre giorni fa, faceva sempre parte del piano?"

(Kjara: "Kad smo *spavali zajedno* u Kairu prije tri dana, da li je i to bio dio plana?") (*Natale sul Nilo*)

Zaključak

U radu je predstavljeno 9 različitih seksističkih termina koje muškarci upućuju ženama. Termini su, na osnovu postojeće literature, klasifikovani u dvije kategorije: *seksistički derogativni termini*, kod kojih se na osnovu promiskuiteta i seksualne slobode ličnost žene degradira na moralnom planu i *seksistički objektivizirajući termini*, koji podrazumijevaju prikaz žene preko fizičke atraktivnosti, i impliciraju da je tijelo žene sredstvo u službi zadovoljenja seksualnih pobuda muškaraca. Prva kategorija obuhvata 5 različitih pogrdnih riječi: *puttana*, *mignotta*, *troia*, *zoccola*, *strappona* kojima se na vulgaran način označava prostitutka, tj. žena niskog morala, a kojima u srpskom vulgarnom registru odgovara termin "'kurva", ali i neki njegovi sinonimi ("drolja", "droca", "dronfulja" itd.). Na osnovu osvrtu na kontekst i pragmatičku dimenziju iskaza iz korpusa utvrđeno je da navedeni termini imaju prošireno značenje i da se ne koriste za negativno predstavljanje žene samo na osnovu seksualnog promiskuiteta, već i na osnovu stila oblačenja i fizičkog izgleda, čime se dalje ukazuje na društveno ukorijenjenu praksu po kojoj se žena redovno posmatra i vrednuje u skladu sa stereotipnim shvatanjima zasnovanim na društvenim predrasudama.

U kategoriju seksističkih objektivizirajućih termina svrstani su: *topa* ("mačka", "riba"), *strafiga* ("vrhunska treba", "ekstra treba/riba"), *pezzo de figa* (*pezzo di figa*) ("komad", "komad i po",

⁶ U istraživanju *Expletives of lower working-class women* (Hughes, 1992) pokazano je da upotreba psovki i vulgarnih termina kod žena iz nižih staleža radničke klase ne poznaje rodno raslojavanje, te da posjeduju bogat registar psovki koje koriste u privatnoj i javnoj sferi.

⁷ Ako bismo zadržali izvorni vulgarni početak, imali bismo termin koji je čest i u srpskom niskom registru: 'ekstra/vrhunska pička'.

"pička i po"), *cocca* ("koka", "mačka", "mačkica"). Pobrojani termini su na semantičkom planu gotovo identični, razlika je u stepenu vulgarnosti koji nose, a u osnovi svakog je vrednovanje žene na osnovu fizičkog izgleda. Svi termini u korpusu naglašavaju pozitivne aspekte fizičkog izgleda žene i na pragmatičkom nivou imaju funkciju komplimenta, a ova praksa je posebno štetna jer pod plaštom pozitivne konotacije opravdava seksizam.

U dijelu posvećenom riječima i izrazima koje muškarci koriste za određivanje seksualnog čina identifikovani su vulgarni termini *scopare* i *trombare* koji odgovaraju našim vulgarnim oblicima "jebati", "kresnuti", kao i metaforički oblici *castigare* ("kazniti"), *svolgere la pratica* ("odraditi posao"; "odraditi radnju") i onomatopejska forma *sbattene* ("bam bam"). Na ovim primjerima potvrđene su feminističke teze o seksističkoj prirodi jezika jer je utvrđeno da se svi ovi oblici koriste prema sljedećem poretku: (prvo lice množine, muški rod) + glagol (najčešće vulgarnog karaktera) + objekat (ženski rod). Iako su u italijanskom jeziku gramatički ispravne i prihvatljive varijante koje podrazumijevaju dodavanje prijedloga *con* ("sa") ili ubacivanje oblika množine umjesto jednine, kojima bi se sugerisalo da seksualni čin podrazumijeva jednako i zajedničko učešće oba partnera, korpus pokazuje da su u upotrebi ipak najzastupljenije konstrukcije koje sugerišu da je seksualni čin nešto što muškarac vrši nad ženom koja u ovom svjetlu predstavlja objekat.

Terminima za seksualni čin koje koriste muškarci kontrapozicionirani su termini koje koriste žene, prilikom čega se pokazalo da žene za označavanje seksualnog čina uvijek koriste eufemističke varijante: *andare a letto* ("ići u krevet", "spavati sa") i *fare amore* ("voditi ljubav"). Tendenciju korištenja eufemizama Robin Lejkof određuje kao karakteristiku "ženskog jezika" koji predstavlja društveno iskonstruisanu varijantu "slabog" govora kojim se produbljuju rodne uloge i održava marginalizovanost i isključenost žena iz sfera društvenog života (45-47).

Dijalozi iz korpusa pokazuju da se granice muškog i ženskog jezika jasno vide na primjeru riječi sa vulgarnom i seksualnom konotacijom koje tradicionalno pripadaju domenu muškog govora. Zbog snažnog tabu efekta koji ostavljaju, ove riječi sa sobom nose društvenu moć koja je opet tradicionalno vezana za muški pol. Opscene riječi su prolaz u zabranjeno i simbolizuju snagu, hrabrost, maskulinitet, i kao takve nemaju mjesto u govoru žena od kojih se očekuje odmjerenost, suzdržanost, primjerenost i naposljetku podređenost.

Sa stanovišta kritičke analize diskursa sve izdvojene lekseme koje smo u procesu analize odredili kao primjere jezičkog seksizma

predstavljaju refleks patrijarhalnih ideologija zasnovanih na nejednakim odnosima moći u društvu, odnosno na sistemu koji propisuje potčinjenost žena i nadmoć muškaraca. Kako su ideologije naturalizovane i prezentovane kao zdravorazumsko razmišljanje, ta prikrivena i maskirana forma pod kojom se manifestuju omogućava im da dugoročno opstaju i budu prihvaćene kao univerzalne društvene činjenice koje se ne preispituju (Fairclough 85). Takav je slučaj i sa seksističkim jezikom *cinepanettone* komedija, koji se ne prepoznaje kao odraz diskriminatornih postavki koje korijen imaju u patrijarhalnim ideologijama, već kao odraz bezopasnog i prostodušnog prazničnog humora prikladnog za cijelu porodicu.

Značaj ovog rada jeste prije svega u tome što on predstavlja prvu do sada sprovedenu akademsku analizu jezičkog seksizma u *cinepanettone* komedijama, koje kao sveprisutan dio italijanske masovne kulture vrše uticaj na oblikovanje kolektivne svijesti, te je stoga poruke koje saopštavaju i prenose važno analizirati iz kritičke perspektive. Zbog činjenice da se u ovom radu bavimo neistraženom problematikom, smatramo da on predstavlja doprinos istraživanjima posvećenim seksizmu u jeziku, te da noviteti koje u njemu predočavamo, prije svega na tematskom planu i na planu jezičke građe, mogu da upotpune ovo istraživačko polje i da podstaknu dodatna istraživanja na ovu temu.

S obzirom na to da je rad zamišljen kao ilustracija najupečatljivijih aspekata jezičkog seksizma, koji se repliciraju i ponavljaju u svim *cinepanettone* komedijama, u obzir je uzet limitiran korpus, koji u sebi sadrži reprezentativne odlike jednog uniformnog jezičkog modela koji se smatra opštim mjestom u ovim filmovima. Uprkos tome, sugestija za buduća istraživanja odnosi se prije svega na neophodnost proširenja korpusa, kako bi dobijeni rezultati bili što relevantniji.

Lista referenci:

- Atkinson, Karen. "Language and Gender". *Women's Studies: A Reader*. Ed. Jackson, S. et al. Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf, 1993.
- Biemmi, Irene. *Educazione sessista. Stereotipi di genere nei libri delle elementari*. Torino: Rosenberg & Sellier. 2010.
- Burr, Elisabeth. "Agentivi e sessi in un corpus di giornali italiani". *Dialettologia al femminile: atti del Convegno Internazionale di Studi*. Ed. Gianna Marcato. Padova: CLUEB, 1995: 349-365
- Cameron, Deborah & Kulick, Don. *Language and Sexuality*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003

- Cardinaletti, Anna & Giusti, Giuliana. "Il sessismo nella lingua italiana. Riflessioni sui lavori di Alma Sabatini". *Rassegna Italiana di Linguistica Applicata XXIII*. (1991): 169-189.
- De Pascalis, Ilaria. "Book Review: Fenomenologia del cinepanettone by Alan O'Leary". *Gender/Sexuality/Italy*, 3. 2016: 160-161
- Fairclough, Norman & Wodak, Ruth. "Critical Discourse Analysis". In T. van Dijk (Ed.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, vol. 2. Ed. T. Van Dijk. London: Sage. 1997: 258-284
- Fairclough, Norman. *Language and Power*. London: Longman. 2001.
- Fasoli, Fabio & Carnaghi, Andrea & Paladino, Maria Paola. "Social acceptability of sexist derogatory and sexist objectifying slurs across contexts". *Language Sciences*, 52, (2015): 98-107
- Forconi, Augusta. *La mala lingua. Dizionario dello slang italiano. I termini e le espressioni gergali, popolari, colloquiali*. Milano: Sugarco edizioni, 1988
- Formato, Federica. *Language used and Gender in the Italian Parliament*. PhD thesis. Lancaster, University Lancaster. 2014
- Formato, Federica. "Ci sono troie in giro in Parlamento che farebbero di tutto': Italian female politicians seen through a sexual lens". *Gender and Language*. 2017: 389-414
- Fornara, Orsola. "Il linguaggio non sessista in Italia. Posizioni istituzionali e pratiche d'uso". *Mi fai male...con le parole: atti del convegno*. Ed. Giuliana Giusti & Susanna Regazzoni. Venezia: Cafoscarina editrice. 2009: 67-82
- Fusco, Fabiana. "Stereotipo e genere: il punto di vista della lessicografia". *Linguistica XLIX. Demetrio Skubic Octogenario II*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009: 205-225
- Giani Gallino. "Stereotipi sessuali nei libri di testo". *Scuola e città*. 1973: 144-147.
- Glick, Peter & Fiske, Susan. "The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating Hostile and Benevolent Sexism". *Journal of Personality and Social Psychology* 70(3). 1996: 491-512
- Hughes, Susan. "Expletives of lower working-class women". *Language in Society. Vol. 21, No 2*, 1992: 291-303
- Manne, Kate. *Down Girl: The Logic of Misogyny*. New York: Oxford University Press, 2019
- Masequesmay, Gina. "Sexism". *Encyclopedia on Gender and Society*. Ed. Jodi A. O'Brien. Thousand Oaks: Sage Publications, 2008
- Menegatti, Michela & Rubini, Monica. "Gender Bias and Sexism in Language". *Oxford Research Encyclopedia, Communication*. 2017. Web 5 sep 2019.

- Lakoff, Robin. "Language and woman's place". *Language in Society*. Vol. 2, No. 1, 1973: 45-80
- O'Leary, Alan. *Fenomenologia del cinepanettone*. Soveria Mannelli: Rubbettino, 2013
- Pace, Rossana. *Immagini maschili e femminili nei testi per le elementari*. Roma: Presidenza del consiglio dei ministri. 1986
- Ravaro, Fernando. *Dizionario romanesco*. Roma: Newton Compton Editori. 1994
- Robustelli, Cecilia. "L'uso del genere femminile nell'italiano contemporaneo: teoria, prassi e proposte". *Politicamente o linguisticamente corretto? Maschile e femminile: usi correnti della denominazione di cariche e professioni*: atti della X Giornata della Rete per l'Eccellenza dell'italiano istituzionale (REI). Roma: Commissione europea – Rappresentanza in Italia. 2012
- Robustelli, Cecilia. "Linee guida per l'uso del genere nel linguaggio amministrativo". *Progetto Genere e Linguaggio. Parole e immagini della comunicazione*. Ed. Progetto Accademia della Crusca & Comune di Firenze. Firenze: Comune di Firenze. 2012: 1-33
- Robustelli, Cecilia. "Infermiera sì, ingegnera no". *Accademia della Crusca* [online]. 8. 3. (2013). Web 6 Sep 2019. <https://accademiadellacrusca.it/it/contenuti/infermiera-si-ingegnera-no/7368>
- Robustelli, Cecilia. *Donne, grammatica e media*. Roma: G.I.U.L.I.A. Giornaliste, 2014
- Rossi, Fabio. "Cinema e lingua". *Enciclopedia dell'Italiano Treccani* [online]. 2010. Web 6 Sep 2019. [http://www.treccani.it/enciclopedia/cinema-e-lingua_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/cinema-e-lingua_(Enciclopedia-dell'Italiano)/)
- Ruffatto, Serena. "Lingua e genere: analisi e revisioni testuali". Tesi master. Padova: Univerzitet u Padovi. 2017
- Sabatini, Alma . *Il sessismo della lingua italiana*. Ed. Commissione Nazionale per la realizzazione della parità tra uomo e donna, Presidenza del Consiglio dei Ministri. Roma: Libreria dello Stato, 1993
- Thornton, Anna. "Designare le donne". *Mi fai male...con le parole: atti del convegno*. Ed. Giuliana Giusti & Susanna Regazzoni. Venezia: Cafoscarina editrice. 2009: 33-52
- Olivieri, Simonetta. "Stereotipi sessuali e libri di testo". *Nuovo Albero ad Elica*. 1990.

Online rječnici:

"Fica". Treccani Vocabolario on line, *Treccani*. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Mignotta". Treccani Vocabolario on line, *Treccani*. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Puttana". Garzanti Linguistica, *Garzanti Linguistica*.. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Troia". Treccani Vocabolario on line, *Treccani*. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Trombare". Treccani Vocabolario on line. *Treccani*. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Vulva". Garzanti Linguistica, *Garzanti Linguistica*. Pristupljeno 3. 9. 2020.

"Vulva". *Dizionario di italiano*, Dizionari Repubblica. Pristupljeno 3. 9. 2020.

Filmovi iz korpusne građe:

Film: *Vacanze di Natale '95*. Dir. Neri Parenti. Videocassette. Filmauro, 1995.

Film: *Vacanze di Natale 2000*. Dir. Carlo Vanzina. Videocassette. Filmauro, 1999.

Film: *Natale sul Nilo*. Dir. Neri Parenti. Videocassette. Filmauro, 2002.

Film: *Natale in India*. Dir. Neri Parenti. Videocassette. Filmauro, 2003.

THE SEXIST DIMENSION OF OBSCENE WORDS IN ITALIAN CINEPANETTONE COMEDIES

This paper examines sexist connotations of obscene terms used by men in order to depict women in a negative way, but also the terms whose pragmatic function is not to offend but to give a praise or a compliment, which in a sexist perception ascribes them a positive value. The analysis is based on a corpus composed of four italian *cinepanettone* comedies. Offensive terms will be classified and observed in accordance with the division into *sexist derogatory slurs* and *sexist objectifying slurs* proposed in the study *Social acceptability of derogatory sexist and objectifying sexist slurs across contexts* from 2015. Besides the analysis of sexist terms, the paper will try to confront the terms that men and women use to describe sexual act. In reference to the theoretical basis of the feminist linguistics, the results will confirm that women and men use different terms to describe sexual act and that this language difference can be interpreted as a result of a socially imposed division of gender roles.

Keywords: sexist derogatory slurs, sexist objectifying slurs, woman's language, man's language